

УДК 37.01/.09:378:745/749+331.5:477

DOI <https://doi.org/10.34142/27091805.2026.7.01.05>**Бобренко Ростислав**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри графічного дизайну Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Київ, Україна

email: rbobrenko@dakkkim.edu.ua

Сліпич Анатолій

Заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри графічного дизайну Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Київ, Україна

email: aslipich@dakkkim.edu.ua

Bobrenko Rostyslav

Candidate of Pedagogical Science, Assistant Professor of the Department of Choreography, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kyiv, Ukraine

email: o.tishchenko@hnpu.edu.ua

Slipich Anatolii

Assistant Professor, Institute of Design and Advertising, National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv, Ukraine

email: aslipich@dakkkim.edu.ua

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН»: УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ПРАЦІ ТА ДОСВІД НАКККІМ

На підґрунті вітчизняної та зарубіжної мистецької педагогіки висвітлено методіку викладання мистецьких дисциплін для майбутніх графічних дизайнерів у контексті сучасних умов українського ринку праці та змішаного формату навчання. Проаналізовано нормативно-правову базу функціонування сфери дизайну, креативних індустрій та вищої освіти в умовах воєнного стану, а також окреслено специфіку підготовки здобувачів графічного дизайну в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Мета дослідження полягає в узагальненні методіки викладання мистецьких дисциплін для майбутніх графічних дизайнерів в умовах сучасного українського ринку праці на прикладі досвіду викладачів НАКККІМ.

Методи дослідження ґрунтуються на аналізі науково-педагогічної літератури, нормативно-правових документів, порівнянні вітчизняних і зарубіжних педагогічних підходів, а також узагальненні авторського досвіду викладання мистецьких дисциплін.

Наукова значимість дослідження полягає в систематизації методів викладання мистецьких дисциплін для майбутніх графічних дизайнерів в умовах воєнного стану та змішаного навчання; у виокремленні організаційної, змістової та творчої груп педагогічних методів; а також в узагальненні авторської методіки, побудованої на професійних етапах графічного дизайн-проекування.

Результати дослідження засвідчили, що сучасна підготовка графічних дизайнерів потребує поєднання традиційних мистецько-педагогічних підходів із практикоорієнтованими методами, спрямованими на адаптацію студентів до реальних умов професійної діяльності. Визначено ефективність проблемних завдань, проектної діяльності, наставництва практиків, використання цифрових платформ і змішаного формату навчання. Запропонована методіка передбачає проходження основних етапів професійної діяльності графічного дизайнера: вибір теми проекту, створення брифу, аналіз прототипів, формування концепції та мудборду, фор-ескізування та представлення чистового варіанта дизайн-рішення на мокапах або в матеріальному вигляді.

Висновки. Доведено, що методіка викладання мистецьких дисциплін для майбутніх графічних дизайнерів має враховувати актуальні умови функціонування ринку праці, специфіку воєнного стану

та змішаного навчання. Поєднання художньо-творчих, організаційних і практикоорієнтованих методів сприяє формуванню конкурентоспроможного фахівця, здатного до професійної діяльності у сучасному дизайнерському середовищі.

Ключові слова: мистецька педагогіка; дизайн-освіта; мистецькі дисципліни; методика; ринкові умови; НАККККіМ.

TEACHING METHODS OF ART DISCIPLINES IN THE TRAINING OF HIGHER EDUCATION STUDENTS IN GRAPHIC DESIGN: THE UKRAINIAN LABOR MARKET AND THE EXPERIENCE OF NAKKKiM

Based on the achievements of Ukrainian and foreign art pedagogy, the article highlights the methodology of teaching art disciplines to future graphic designers in the context of contemporary conditions of the Ukrainian labor market and blended learning. The regulatory and legal framework governing the fields of design, creative industries, and higher education under martial law is analyzed, and the specific features of training graphic design students at National Academy of Culture and Arts Management in Ukraine are outlined.

The purpose of the study is to generalize the methodology of teaching art disciplines to future graphic designers under the current conditions of the Ukrainian labor market, based on the experience of teachers at NAKKKiM.

Research methods include the analysis of scientific and pedagogical literature, regulatory and legal documents, comparison of Ukrainian and foreign pedagogical approaches, and generalization of the authors' teaching experience in art disciplines.

Scientific significance of the study lies in the systematization of methods for teaching art disciplines to future graphic designers under martial law and blended learning conditions; in distinguishing organizational, content-based, and creative groups of pedagogical methods; as well as in summarizing the author's methodology built upon the professional stages of graphic design project development.

Research results demonstrated that contemporary graphic designer training requires the combination of traditional artistic and pedagogical approaches with practice-oriented methods aimed at adapting students to real professional conditions. The effectiveness of problem-based tasks, project activities, practitioner mentoring, digital platforms, and blended learning formats has been identified. The proposed methodology involves the implementation of the main stages of professional graphic design activity: selecting a project topic, creating a brief, analyzing prototypes, developing a concept and mood board, pre-sketching and presenting the final design solution on mockups or in material form.

Conclusions. The study proves that the methodology of teaching art disciplines to future graphic designers should take into account current labor market conditions, the specifics of martial law, and blended learning. The integration of artistic-creative, organizational, and practice-oriented methods contributes to the formation of a competitive specialist capable of professional activity in the contemporary design environment.

Keywords: art pedagogy, design education, art disciplines, methodology, martial law in Ukraine, market conditions, NAKKKiM.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Процеси на ринку дизайнерських послуг в умовах російської агресії проти України відбиваються і на методиці викладання мистецьких дисциплін для підготовки графічних дизайнерів: фокусуємо увагу на оптимізації педагогічних методів, що узгоджені з можливостями здобувачів, викладачів, навчальних закладів і відповідають вимогам інституційних органів до ЗВО стосовно організації освітнього процесу в екстремальній ситуації, а також побажанням стейкхолдерів до освітніх програм тощо.

Мистецькі дисципліни є провідними в забезпеченні фахової підготовки графічних дизайнерів, тому їх навчально-методичне підґрунтя є повсякчас у пріоритеті. При цьому викладач перманентно корегує частину методів і засобів впровадження мистецьких дисциплін відповідно до мінливих умов воєнного стану та тенденцій у запитах ринку праці.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

У сучасних умовах до загальнодержавних нормативних документів, що регулюють сферу вищої освіти, зокрема Закону України «Про вищу освіту» та розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр.», додалися й інші правові акти, серед яких Закон України «Про правовий режим воєнного стану», наказ МОН «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої та вищої освіти на час воєнного стану», лист «Про функціонування галузі освіти в умовах воєнного стану» та інші. Крім того, заклади вищої освіти ухвалюють власні нормативні документи, спрямовані на регулювання освітнього процесу в цей період, зокрема пролонгований наказ «Про організацію освітнього процесу в Академії у 2024–2025 навчальному році» (Про організацію, 2024). Вказана юридична база визначає як міжінституційну взаємодію, так і внутрішню діяльність університетів відповідно до умов воєнного стану.

Методичні аспекти викладання мистецьких дисциплін досліджувалися у різних контекстах: у науково-педагогічному (О. Рудницька, Т. Раструба, Т. Турчин, Т. Фогель), у прикладному, орієнтованому на підготовку митців-педагогів (І. Зязюн; Т. Стратан, О. Горбенко; В. Орлов, Т. Штайнер), у специфічному, спрямованому на

окремі художньо орієнтовані спеціальності (Н. Белявіна, С. Дмитрюк, М. Пічкур, Н. Денькович), а також у сфері графічного дизайну в ринкових умовах (С. Алексеева, О. Баніт, О. Шевнюк). Важливим джерелом стали також рекомендації роботодавців і стейкхолдерів щодо змісту освітніх програм, зокрема ОП спеціальності 022 «Дизайн» (Звіт щодо якості, 2024; Аналіз матеріалів опитування, 2024).

Більшість праць підкреслюють гуманітарне та художнє підґрунтя підготовки майбутнього митця й педагога, наголошуючи на міждисциплінарності, синтезі мистецьких видів та розширенні спектра дисциплін художнього циклу (екранне, театральне, хореографічне мистецтво). У працях поєднано традиційні підходи з авторськими технологіями, напрацьованими у професійній діяльності. Okремі дослідження акцентують на відповідності ринковим потребам: розвиток міжкультурних і маркетингових компетентностей, опанування цифрових програм та технологій, використання ШІ. Інші автори розглядають підготовку дизайнера як митця, педагога й організатора креативної індустрії, узагальнюючи зарубіжний досвід стартапів, інтеграції навчального й виробничого процесів, апробації авторських курсів та психолого-педагогічного забезпечення дисциплін для формування фахівців-педагогів у сфері дизайну.

Формулювання цілей і завдань статті.

Мета статті – висвітлення методики викладання мистецьких дисциплін майбутнім графічним дизайнерам у сучасних умовах українського ринку праці на прикладі досвіду викладачів-авторів НАКККіМ. Основними завданнями є: 1) проаналізувати юридичну базу секторів креативної індустрії, зокрема дизайну, та вищої освіти в сучасних умовах; 2) прослідкувати взаємозв'язок між методами мистецької педагогіки й авторськими підходами в контексті підготовки графічних дизайнерів; 3) запропонувати апробовану методику викладання мистецьких дисциплін для здобувачів графічного дизайну.

Виклад основного матеріалу. Дизайн як вид економічної діяльності за чинними нормативними актами (Про заходи, 2020; Про затвердження Порядку, 2013; Про затвердження переліку, 2023) належить до креативної індустрії, так само, як образотворче мистецтво, якому підпорядковується дизайн як напрям освіт-

ньої підготовки.

Креативні індустрії визначаються як види економічної діяльності, спрямовані на створення доданої вартості та робочих місць через культурне й мистецьке або креативне вираження, а їхні продукти та послуги є результатом індивідуальної творчості (Про внесення змін до Закону, 2018). Згідно з додатком до розпорядження Кабінету Міністрів України, вони охоплюють 34 види економічної діяльності (Афенченко, 2023).

Методика (від грец. μέθοδος – «шлях через») у педагогічній науці розглядається як окрема теорія дидактики, що стосується навчання конкретної дисципліни. Вона визначає способи організації практичної та теоретичної діяльності учасників освітнього процесу відповідно до змісту навчального предмета (Гніденко, 2019).

Поняття «методика викладання у вищій школі» трактуємо у руслі позиції В. Нагаєва та М. Портян, які визначають її як напрям педагогіки вищої освіти, що досліджує закономірності, принципи, методи, форми та засоби навчання й розвитку особистості під час викладання дисциплін у закладах вищої освіти (Нагаєв, 2018). Методи викладання окремих предметів розглядаються як взаємодія між викладачем і студентами, у процесі якої здійснюється передача та засвоєння знань, умінь і навичок (Гніденко, 2019).

Педагогічні методи мистецьких дисциплін, за Т. Фогель (2019), становлять систему навчально-виховних прийомів і способів взаємодії учасників освітнього процесу, спрямованих на засвоєння мистецтвознавчого матеріалу та розвиток художньо-творчої діяльності.

У підготовці майбутніх графічних дизайнерів під час воєнного стану звернемо увагу лише на кілька аспектів: методичні підходи до викладання мистецьких дисциплін у нових реаліях, що реалізують не тільки пряму функцію – опанування предметного змісту, а й спрямовують на професійну реалізацію в ринкових умовах. Для цього ми наведемо досвід зарубіжних і вітчизняних колег і свій власний, що не рідко перегукується та уподібнюється.

Так, колеги з інших вищів, які забезпечують підготовку графічних дизайнерів у період російської агресії вказують на дві актуальні форми – дистанційну та змішану (Алексеева, 2020, 2021). У цих умовах у вишах використовують між-

народні навчальні платформи (Там само), наприклад, Гугл клас-рум, Мудл, Тімс та ін, які дозволяють не тільки розташовувати навчально-методичні матеріали для навчання та самонавчання, а й проводити відеоконференції, формувати навчальну структуру за модулями й окремими теоретично-практичними формами, а також електронним журналом тощо. Окрім цього, колеги (Гуз, 2022; McCarthy, 2010) використовують месенджери (Вайбер, Інстаграм, Фейсбук та ін.), які також мають вбудовані мультимедійні можливості для оперативної комунікації з відео-, аудіоможливостями тощо.

Опанування художніх дисциплін у цілому потребує організаційних, змістових і творчих методів, які мають використовувати взаємно викладачі та студенти в суб'єктно-суб'єктному освітньому процесі.

Так, в організаційному контексті викладач формує робочу навчальну програму на міждисциплінарній основі (Ніколаї, 2013; Баніт, 2012) з фокусом на актуальні потреби ринку (Пічкур, 2025: 92; Алексеева, 2020, с. 9; 2025; Брильов, 2024, Денькович, 2020, Штайнер, 2025): як інтеграції дисциплінарних завдань із потенційними та реальними завданнями проектів зовнішніх організацій, а також зацікавлення та можливості студентів, тобто навчання через практику (*experiential learning*) (Алексеева, 2020, с. 15; 2025). Тож викладач використовує моніторинговий, аналітичний, прикладний, інтерактивний методи й індивідуальний підхід (О. Шевнюк услід за М. Лещенко) (Шевнюк, 2006, Алексеева, 2020, с. 15; 2025), які конкретизуються, зокрема, в методах опитування, обговорення, а також загально-структурному, при цьому останній покликаний задати лише основний напрям освітньої роботи та дати можливість проявити ініціативність студентам.

Окрім співпраці зі студентами, в сучасних конкурентних умовах викладача орієнтують на постійне особистісне удосконалення в творчій діяльності (Брильов, 2024) чи запрошують для викладання дизайнерів-практиків, які є й потенційними працедавцями (Алексеева, 2020, с. 15; Брильов, 2024), та/ чи проводять майстер-класи із залученням таких фахівців (Пічкур, 2025; Алексеева, 2021, 2025; Брильов, 2024).

Слід зазначити, що студенти мають можливість обирати дисципліни вільного вибору

з інших напрямів. Це дозволяє розширювати творчий досвід завдяки співпраці з представниками інших спеціальностей у форматі *project-based learning* (Алексеева, 2020, с. 15; 2025). Важливим чинником є використання можливостей академічної мобільності — як у закладах-партнерах, так і в інших освітніх установах, відкритих до співпраці (Алексеева, 2020, 2025; Брильов, 2024).

Додаткові можливості створює дошка оголошень працедавців, що містить актуальні проекти для організацій та галузі загалом (Алексеева, 2020, с. 20–21). Студенти можуть проходити стажування у компаніях і креативних студіях, брати участь у тренінгах та воркшопах (Пічкур, 2025; Алексеева, 2020, 2021, 2025). Міжнародні практики, зокрема PBL та design thinking, буткемпи, хакатони, онлайн-курси (Алексеева, 2025), а також участь у професійних дизайнерських виставках під керівництвом практиків (Брильов, 2024) розширюють спектр навчального досвіду.

Змістове наповнення освітнього процесу передбачає виклад закономірностей і верифікованих тенденцій у дизайні. Важливим є дослідження культурних традицій, зокрема локальних, та їх адаптація у дизайнерській діяльності (Ніколаї, 2013; Штайнер, 2025).

Особлива увага приділяється адаптованості дизайнерських робіт до потреб цільової аудиторії. Розробка дизайн-проектів здійснюється на основі оцінювання естетичних якостей продукту, його функціональності та ринкової привабливості (Штайнер, 2025). Схвалюються проекти з реальним брифом, тобто створенням вимог до проекту працедавцем-замовником. Паралельно відбувається ознайомлення з технологіями брендингу та самопрезентації (Алексеева, 2021, 2025).

У навчальному процесі застосовуються ситуаційні вправи за методикою *Life-Work-Planning*, створення портфоліо, а також виконання фріланс-проектів (Пічкур, 2025; Брильов, 2024). Використовуються комп'ютерні програми-симулятори, зокрема бізнес-симулятори (Штайнер, 2025). Загалом підкреслюється перевага тісного зв'язку освітнього процесу з виробництвом (Алексеева, 2020, с. 15; 2025).

Для підтримання постійного творчого духу

освітнього процесу колеги радять застосовувати творчі методи. І. Зязюн, услід за О. Лосевим (Зязюн та ін., 2013), і В. Орлов, услід за Т. Кнайфом (Мист. освіта, 2010), відзначають ефективність активного «спілкування» з творами мистецької спадщини через внутрішню діалогову форму. Т. Раструба, услід за Є. Волчегорською та О. Олексюк (Раструба, 2015), наголошує на комунікації, що ґрунтується на синкретичному зануренні в художній образ завдяки творчим аналогіям та використанню суб'єктивних уявлень.

Педагоги-науковці наголошують на використанні методу проблемних завдань з емпіричним (Турчин, 2021; Дмитрюк, 2016), репродуктивним (Фогель, 2019; Белявіна, 2019) і творчим підходами (Зязюн, 2013; Рудницька, 2005; Раструба, 2015; Фогель, 2019; Шевнюк, 2006; Стратан, Горбенко, 2007) за посередництвом графічних редакторів (Баніт, 2012), що наближає студента-дизайнера до реальних професійних завдань і водночас дає можливість тренуватися на запропонованих викладачем зразках тощо.

Для окреслення власної методики викладання мистецьких дисциплін пропонуємо ту низку дисциплін, яку викладаємо, і їх диференціацію за функціональними напрямами педагогічних методів.

Так, дисципліни мистецького циклу – «Шрифти і типографіка», «Комп'ютерне проектування», «Дизайн поліграфічних видань», «Візуальні комунікації», «Проектування», – викладаються для студентів 1, 2, 3 та 4 курсів ОП «Графічний дизайн», відповідно частина їх опановується очно («Шрифти і типографіка», «Комп'ютерне проектування»), а решта має змішаний формат («Проектування», «Дизайн поліграфічних видань», «Візуальні комунікації»). Такі дидактичні умови спонукають викладача обирати певний діапазон методів.

До організаційних методів у трьох форматах (очному, дистанційному та змішаному), які прийняті офіційно в НАКККіМ відповідно до рівня курсу та поточної ситуації (Про організацію освітнього процесу, 2024), основоположними є навчально-методичні методи, зокрема, робочі навчальні програми мистецьких дисциплін, де обов'язково вказується міждисциплінарний зв'язок і прослідковується відповідність актуальним потребам ринку: у цифровізації, комп'ютерній грамотності, генеруванні ідей і

дизайн-рішень, особистісній відповідальності за творчий результат тощо.

Специфікою організації в дистанційному форматі є використання низки методів завдяки он-лайн можливостям: розміщення та демонстрація навчально-методичного матеріалу (текстів лекцій, умов завдань, відео-, аудіоматеріалу, рекомендованих джерел та ін.) на обраній для здобувачів інтернет-платформі classroom.google.com, що є засобом часткової компенсації та додатковою можливістю повторення розташованого лекційного матеріалу – забезпечення у такий спосіб самостійного та контрольованого навчанням. Окрім цього, ми використовуємо відеоконференції Google Meet. Проте маємо визнати, що такий метод «сплощує» реакцію, позбавляє педагогічну дію театральної видовищності.

Для поглиблення усвідомлення змісту тексту, з одного боку, та виявлення індивідуальних позицій здобувачів, розвитку їх лідерських здібностей, аналітичних, ораторських умінь, з другого, викладач застосовує методи бесіди, обговорення, «мозковий штурм», «займи позицію», «шкала думок», «метод ПРЕС» (PRES – position, reason, example, solution), «коло ідей», «інтерактивної дискусії» цікавих для здобувачів аспектів теми. Ці методи важливі в роботі з опрацювання теоретичного матеріалу.

У навчальному процесі студентам для виконання частини завдань пропонуються як приклади, створені викладачем, так і альтернативні форми, наприклад, брифи для дизайнерів, що створені справжніми замовниками. При поясненні окремих завдань студенти спостерігають основні стадії мистецького процесу: викладач або показує у власному виконанні, або ілюструє чужі візуальні приклади, використовуючи позитивний і негативний матеріали студентських робіт і фахівців медіа-галузі.

До методів на практичних заняттях застосовуємо проблемний і проектний як провідні від часу визначення теми академічного проекту та постановки нами етапних завдань, а решта методів похідні. Так, творчий метод і метод співтворчості зі здобувачем над академічними проектами є для нас супровідними. Заразом ми вдаємося постійно ще й до пошукового та дослідницького методів, опрацьовуючи тему завдяки особистісним і мережевим ресурсам,

співпрацюючи зі студентами для вироблення дизайн-рішення. Також процес проектування, з одного боку, потребує від здобувача використання репродуктивного методу для засвоєння базових знань, удосконалення техніки та вироблення художнього смаку, а, з другого, – продуктивного, художньо-творчого для розкриття метафоричності й авторського бачення, зокрема, через макетування («Проектування», «Дизайн поліграфічних видань», «Візуальні комунікації» та ін.).

Навчання з мистецьких дисциплін супроводжується і художньо-технічними вправами, студіями під наглядом викладача, наприклад, через розсорткування шрифтових прикладів за стилістичними та ін. ознаками («Шрифти і типографіка») і завдяки експромтам, ескізам у самостійній діяльності студентів. Це розвиває творчий потенціал і аналітичні здібності майбутніх графічних дизайнерів.

У дистанційному форматі практична діяльність здобувачів найчастіше реалізується через співтворчість над проектними варіантами, які презентуються в онлайн-ефірі. Викладач налаштовується на цілісне сприйняття, виокремлює ключові характеристики екранної репрезентації ескізів та організовує обговорення проблемних аспектів і шляхів їх усунення. Для активізації та мотивації студентів застосовуються різні ігрові методи, зокрема ділова гра з розподілом ролей між учасниками, де викладач виступає працедавцем або арбітром. У процесі творчої роботи дозволяється слухати улюблену музику, а результати діяльності студентів роздруковуються та демонструються на виставках і в навчальному процесі як дидактичний матеріал.

У змішаному форматі навчання (наприклад, у курсах «Візуальні комунікації», «Дизайн поліграфічних видань», «Проектування») важливим є поєднання мультимедійних технологій із безпосереднім «*face-to-face*» контактом викладача зі студентами, що відповідає міжнародній практиці, зокрема досвіду Мартіна Олівера та Кита Трігвелла (Oliver, 2005).

Зміст мистецьких дисциплін спрямований на формування культуротворчості, усвідомлення художньої та утилітарної сутності дизайн-проекування, системного бачення дизайну в контексті образотворчого мистецтва й

виробництва, розвиток естетичного смаку та комунікативних навичок взаємодії між замовником і дизайнером, а також на забезпечення конкурентоспроможності та відповідності дизайн-продуктів сучасним стандартам і тенденціям ринку. Водночас навчання здійснюється в інкультурному та кроскультурному контексті, що сприяє розвитку культури творчого мислення через дискусії щодо доцільності тем і їх реалізації.

Тематика семестрових проєктів, ініційована студентами, часто має іноземні впливи або космополітичний характер, що є природним у глобалізаційному середовищі сучасного дизайну. Проте викладачі орієнтують студентів на українське культурне підґрунтя об'єктів проєктування. Вибір індивідуальних тем (як запропонованих викладачем, так і ініційованих студентами чи зовнішніми організаціями) підтримується в межах ключових напрямів дисципліни, адже це свідчить про ініціативність і цілеспрямованість здобувачів.

На основі обраної теми студенти визначають об'єкт проєктування, досліджують його прототипи й аналоги у сфері графічного дизайну та суміжних галузях. Вони виокремлюють типові риси й переваги чужих робіт для формування власних ідей, а також аналізують недоліки, яких прагнуть уникнути. Робота над брифом (реальним чи змодельованим) використовується як метод наближення до професійних умов. Створення концепцій об'єктів проєктування є ключовим етапом, що вербально матеріалізує творчий задум. Наступними кроками є розробка мудборду та ескізів, які поступово візуалізують основні засади й окремі мотиви проєкту. Для цього застосовуються програми комп'ютерної графіки з елементами штучного інтелекту як у пошукових варіантах, так і для візуалізації рішень на мокапах, що відповідає сучасним тенденціям професійної діяльності графічного дизайнера.

Таким чином, студенти виконують професійно орієнтовані завдання, які знайомлять їх зі специфікою графічного дизайну та організацією творчого процесу. Використання індивідуальних і колективних форм роботи сприяє особистісному професійному становленню та формуванню ефективних комунікативних моделей співпраці. Завершальним етапом є

SWOT-аналіз, що дозволяє визначити сильні й слабкі сторони, а також можливості вдосконалення результатів.

Творчі методи. Процес опанування художньої образності здобувачами є одним із найскладніших, тому ми поєднуємо перевірені методи колег із власними напрацюваннями. Зокрема, застосовуємо прямі та непрямі асоціації для пояснення сутності абстрактних понять і формування індивідуального ставлення до них. Для цього використовуємо різнохарактерний шрифтовий матеріал (за гарнітурними групами та накресленням, як у віртуальних спеціалізованих ресурсах, так і у матеріальних видавничо-поліграфічних), а також колірні, композиційні, фактурні та інші засоби виразності.

Важливим є й забезпечення зрозумілості відібраних понять для студентів: наприклад, у одному із завдань пропонуємо розкрити образ власного імені засобами типографічного шрифту через вербальний опис провідних рис характеру, а потім добір і означення кожної психологічної риси відповідною гарнітурою. Для наочності супроводжуємо завдання ілюстрацією власного (викладача) психологічного портрета у шрифтовій графіці.

З аналогічною метою ставимо завдання студентам добирати типографічні шрифти для створення художніх образів соціальних понять, з якими найчастіше працює графічний дизайнер, використовуючи антагоністичні пари гарнітур. Такі вправи сприяють підготовці до виконання дизайн-проєктів («Шрифти і типографіка»). Для глибшого усвідомлення візуальної образності та її матеріалізації пропонуємо студентам простежити конкретні образи на фігуративних і абстрактних ілюстраціях оформлення видань однієї назви. Це дозволяє унаочнити варіативність сприйняття авторами (графічними дизайнерами та художниками-ілюстраторами) образу об'єкта та діапазон його матеріалізації виражальними засобами («Дизайн поліграфічних видань», «Візуальні комунікації», «Проєктування»).

Для кращого розуміння й запам'ятовування художньо-історичних стилів та авторських манер окремих митців застосовуємо добірку провідних архітектурних і декоративно-прикладних мотивів, а також книжкових ілюстрацій ключових періодів розвитку мистецтва. Це

дає змогу студентам відчувати особливості стилів та індивідуальних манер митців і порівняти їхні інтерпретації («Проектування», «Дизайн поліграфічних видань») тощо.

Висновки. На основі узагальненого досвіду викладачів НАКККіМ у контексті вітчизняної та зарубіжної мистецької педагогіки висвітлено методику викладання мистецьких дисциплін відповідно до сучасних умов ринку праці України. Юридична база, що регламентує освітню діяльність у період воєнного стану, демонструє прямий зв'язок між державною політикою та функціонуванням закладів вищої освіти, зокрема НАКККіМ. Підкреслено залежність методів і підходів від змісту дисциплін та форматів навчання, серед яких у нинішніх умовах провідним є змішаний.

Значна частина методів, апробованих у різних ЗВО, збігається з нашими практиками й підтверджує актуальність підходів, що адаптують майбутнього дизайнера до ринкових реалій через проблемні завдання, проекти з реальними

складовими, занурення у професійне середовище та наставництво практиків.

Доцільним є впровадження методики, перевіреної багаторічним досвідом, яка базується на професійних засадах діяльності графічного дизайнера: вибір теми дизайн-проекту, складання брифу як елемент перевірки в замовника, дослідження прототипів об'єкта проектування, формування концепції та створення мудборду, фор-ескізування, а також представлення фінального дизайн-рішення на мокапах або у матеріальному вигляді.

Перспективи подальших досліджень. У ході дослідження виявлено потребу приділити додаткову увагу тематичному напряму підготовки майбутніх дизайнерів, зокрема змісту обраних тем для дисциплінарних проектів. Це має враховувати особистісні, ринкові та культурні запити сучасності, що забезпечить більш глибоку інтеграцію освітнього процесу з актуальними потребами суспільства та професійного середовища.

Авторські внески згідно з CRediT

Ростислав Бобренко – концептуалізація, методологія, літературознавчий аналіз, збір та систематизація матеріалів, написання основного тексту.

Сліпич Анатолій – збір та упорядкування даних, аналіз джерел, написання оригінальної чернетки, огляд та редагування.

Фінансування / Funding

Дослідження виконано без фінансової підтримки.

Використання Штучного Інтелекту / Use of Artificial Intelligence

Автори стверджують, що при створенні цієї статті вони не використовували технології штучного інтелекту, окрім застосування їх для технічної підтримки — форматування та структуризації списку літератури відповідно до стилю APA.

Конфлікт інтересів / Conflict of Interest

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів щодо цього дослідження, включаючи фінансові, особисті, авторські чи будь-які інші, які могли б вплинути на дослідження, а також на результати, представлені в цій статті.

Надійшла до редакції / Received: 14.03.2026
Прорецензовано / Peer-reviewed: 27.03.2026
Рекомендовано до друку / Accepted: 21.04.2026

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Алексеева, С. (2020). *Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри* (Дис. д-ра пед. наук). Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. <https://surl.li/jalskx>

Алексеева, С. (2021). Сучасні підходи до професійної підготовки майбутніх дизайнерів в умовах розвитку креативних індустрій. *New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: Research matters* (collective monograph). Baltija Publishing. <https://surl.li/hlpvfd>

Алексеева, С., & Адамовська, М. (2025). Освіта в умовах розвитку креативних індустрій: особливості професійної підготовки майбутніх дизайнерів. *Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.* (с. 109–120). <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745124>

Аналіз матеріалів опитування випускників НАКККІМ задля визначення їхньої конкурентоздатності на ринку праці. (2024). <https://surl.li/aqmbmf>

Афенченко, Г. В., & Шумлянська, Н. В. (2023). Формування механізму збалансованості (галузевого) ринку праці у сфері культури. *Культура України*, 80, 57–64. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.080.07>

Баніт, О. (2012). Особливості викладання графічного дизайну у вищих навчальних закладах мистецького профілю. *Педагогічні науки*, 1(1), 31–34. <https://surl.li/bhnrnt>

Белявіна, Н. Д. (2019). *Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін*. НАКККІМ. <https://surl.li/eybbud>

Брильов, С., та ін. (2024). Академічна школа в сучасних умовах: стратегії розвитку образотворчого мистецтва та дизайну в мистецьких закладах вищої освіти України. *Українська академія мистецтв*, 35, 104–112. <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-35-11>

Бобренко, Р. (2024). *Візуальні комунікації* [Google Classroom course materials]. <https://surl.li/vaddjs>

Гніденко, М. П., & Вишнівський, В. В. (2019). *Сучасна методика викладання у вищій школі*. ДУТ. <https://surl.li/bopnji>

Денькович, Н. А. (2020). Дивергентність як елемент успішності та конкурентноспроможності учня художнього профілю ПТО на ринку праці. *Інформаційно-комунікативні технології як засіб формування креативної особистості: Матеріали обласної науково-практичної конференції* (с. 16–19). <https://surl.lu/iidvaf>

Бобренко, Р. (2024). *Дизайн поліграфічних видань* [Google Classroom course materials]. <https://surl.li/gebsot>

Дмитрюк, С. В. (2016). *Форми і методи професійної підготовки майбутніх дизайнерів у ВНЗ Великої Британії. Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*, 49–56. <https://surl.li/ykulfc>

Звіт щодо якості оцінювання освітніх програм НАКККІМ роботодавцями та іншими зацікавленими особами. (2024). <https://surl.li/qjgdud>

Зязюн, І. А., Філіпчук, Г. Г., Отич, О. М., та ін. (2013). *Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності. Бердянський державний педагогічний університет*.

Бобренко, Р. (2024). *Комп'ютерне проектування* [Google Classroom course materials]. <https://surl.li/jizkco>

Нагаєв, В. М., & Портян, М. О. (2018). *Методика викладання у вищій школі* (2-ге вид.). *Стильна типографія*. <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/4929>

Ніколаї, Г. Ю. (2013). *Методологічні пошуки у сфері мистецької освіти. Актуальні питання мистецької освіти та виховання*, 1(1), 3–17. <https://surl.li/yieklj>

Пічкур, М. (2025). Про відповідність чинних освітньо-професійних програм підготовки фахівців з образотворчого мистецтва в закладах вищої освіти вимогам сучасного ринку праці. *Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін: Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції. Візаві*. <https://surl.li/lnizte>

Про внесення змін до Закону України “Про культуру” щодо визначення поняття “креативні інду-

стрії”: Закон України № 2458-VIII. (2018). <https://surl.li/tkczte>

Про затвердження переліку професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер: Наказ Міністерства економіки України № 2040. (2023). <https://surl.li/zssoit>

Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці: Постанова Кабінету Міністрів України № 207. (2013). <https://surl.li/cc/strlrs>

Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму: Указ Президента України № 239. (2020). <https://surl.li/ttazhj>

Бобренко, Р. (2024). *Проектування* [Google Classroom course materials]. <https://surl.li/zywywy>

Про організацію освітнього процесу в Академії у 2024–2025 навчальному році: Наказ № 374/1-С. (2024). <https://surl.li/xercjk>

Раструба, Т. (2015). Новітні засоби в мистецькій освіті XXI століття: особистісно орієнтований підхід та методи ейдетики. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки, 139, 217–220. <https://surl.li/ienujk>

Стратан, Т. Б., & Горбенко, О. Б. (2007). Формування художнього сприйняття майбутніх учителів мистецьких дисциплін засобами взаємодії мистецтв. *Теорія і методика мистецької освіти*, 4(9), 148–152. <https://surl.li/jgdmeu>

Турчин, Т. М. (2021). *Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво»*. НДУ ім. М. Гоголя. <https://surl.li/wcupqv>

Фогель, Т. М. (2019). *Методика художнього навчання*. Вид-во ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. <https://surl.li/knjsjo>

Шевнюк, О. (2006). Мистецькі дисципліни в реформаційних процесах євроінтеграції. *Імідж сучасного педагога*, 5–6(64–65), 17–19.

Бобренко, Р. (2024). *Шрифти і типографіка* [Google Classroom course materials]. <https://surl.li/xvuwkq>

Штайнер, Т. В. (2025). Формування професійно-проектної культури майбутнього педагога у сфері дизайну: інтеграція маркетингу та мистецьких практик. *Педагогічна академія: наукові записки*, 22. <https://surl.li/sosigy>

McCarthy, J. (2010). Blended learning environments: Using social networking sites to enhance the first year experience. *Australasian Journal of Educational Technology*, 26, 729–740. <https://doi.org/10.14742/ajet.1039>

Oliver, M., & Trigwell, K. (2005). Can ‘blended learning’ be redeemed? *E-Learning and Digital Media*, 2, 17–26. <https://doi.org/10.2304/elea.2005.2.1.17>

REFERENCES

McCarthy, J. (2010). Blended learning environments: Using social networking sites to enhance the first year experience. *Australasian Journal of Educational Technology*, 26, 729–740. <https://doi.org/10.14742/ajet.1039> [in English].

Oliver, M., & Trigwell, K. (2005). Can ‘blended learning’ be redeemed? *E-learning and Digital Media*, 2 (1). <https://doi.org/10.2304/elea.2005.2.1.17> [in English].

Aliexsieieva, S. (2020). *Teoretychni i metodychni osnovy pidhotovky maibutnikh dyzaineriv u koledzhakh khudozhnoho profilu do rozvytku profesiinoi kariery*. [Theoretical and methodical foundations of training future designers in art colleges for the development of a professional career]. Doctor’s thesis. Kyiv. Retrieved from <https://surl.li/jalskx> [in Ukrainian].

Aliexsieieva, S. (2021). *Suchasni pidkhody do profesiinoi pidhotovky maibutnikh dyzaineriv v umovakh rozvytku kreatyvnykh industrii*. [Modern approaches to the professional training of future designers in the conditions of the development of creative industries]. *New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: research matters: Collective monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing. Retrieved from <https://surl.li/wuxkgi> [in Ukrainian].

Aliexsieieva, S., Adamovska, M. (2025). *Osvita v umovakh rozvytku kreatyvnykh industrii: osoblyvosti*

profesiinoi pidhotovky maibutnikh dyzaineriv. [Education in conditions of development of creative industries: peculiarities of professional training of future designers]. *International Economic Institute s.r.o.*, Czech Republic. 109-120. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745124> [in Ukrainian].

Afenchenko, H.V., Shumlianska, N.V. (2023). Formuvannya mekhanizmu zbalansovanosti (haluzevoho) rynku pratsi u sferi kultury. *Kultura Ukrainy* [Formation of the mechanism of balancing the (industry) labor market in the field of culture. *Culture of Ukraine*], 80, 57-64. Retrieved from <http://ku-khsac.in.ua/article/view/283796> [in Ukrainian].

Analiz materialiv opytuvannya vypusknikiv NAKKKIM zadlia vyznachennia yikhnoi konkurentozdatnosti na rynku pratsi. (2024). [Analysis of survey materials of NAKKKIM graduates to determine their competitiveness in the labor market]. Retrieved from <https://surl.li/aqmbmf> [in Ukrainian].

Banit O. (2012). Osoblyvosti vykladannia hrafichnoho dyzainu u vyshchikh navchalnykh zakladakh mystetskoho profilu. *Pedahohichni nauky* [Peculiarities of teaching graphic design in higher educational institutions of the art profile], 1(1), 31-34. Retrieved from: <https://surl.li/bhnrnt> [in Ukrainian].

Bieliavina, N.D. (2019). *Metodolohiia ta metodyka vykladannia fakhovykh mystetskykh dystsyplin* [Methodology and methods of teaching professional artistic disciplines]: pidruchnyk. Kyiv: NAKKKiM. Available at: <https://surl.li/qsuab> [in Ukrainian].

Brylov, S. (2024). Akademichna shkola v suchasnykh umovakh: stratehii rozvytku obrazotvorchoho mystetstva ta dyzainu v mystetskykh zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy. *Ukrainska akademiia mystetstv* [Academic school in modern conditions: strategies for the development of fine arts and design in art institutions of higher education of Ukraine], 35, 104-112. Retrieved from <https://surl.li/xzhfnn> [in Ukrainian].

Decree of the President of Ukraine on measures to support the sphere of culture, protection of cultural heritage, development of creative industries and tourism № 239. (2020, August 19). Retrieved from <https://surl.li/ttazhj> [in Ukrainian].

Denkovych, N.A. (2020). Dyverhentnist yak element uspishnosti ta konkurentnospromozhnosti uchnia khudozhnoho profilu PTO na rynku pratsi. [Divergence as an element of success and competitiveness of a student of the artistic profile of vocational education in the labor market]. *Informatsiino-komunikatyvni tekhnolohii yak zasib formuvannia kreatyvnoi osobystosti* : materialy obl. nauk.-prakt. konf. Lviv [Information and communication technologies as a means of forming a creative personality], 16-19. Retrieved from <https://surl.li/iidvaf> [in Ukrainian].

Dmytriuk, S.V. (2016). Formy i metody profesiinoi pidhotovky maibutnikh dyzaineriv u VNZ Velykoi Brytanii. *Vyshcha osvita u konteksti intehtratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru* [Forms and methods of professional training of future designers at universities in Great Britain] 37, 1(69), 49-56. Retrieved from: <https://surl.li/eivpuy> [in Ukrainian].

Dyzain polihrafichnykh vydan. (2024). [Design of printed publications]. classroom. /R. Bobrenko. Retrieved from: <https://surl.li/gebsot> [in Ukrainian].

Fohel, T.M. (2019). *Metodyka khudozhnoho navchannia: kurs lektsii z navchalnoi dystsypliny dlia zdobuvachiv osvity tretoho roku navchannia osvitnoho rivnia «Bakalavr» spetsialnosti 014 Srednia osvita (Obrazotvorche mystetstvo) dennoi ta zaochnoi form navchannia* [Methodology of artistic education: a course of lectures on education. disciplines for students of the third year of study at the «Bachelor» level of education, specialty 014 Secondary education (Fine Arts) full-time and part-time forms of education]. Odesa: Vydavnytstvo K. D. Ushynsky PNP. Available at: <https://surl.li/knjsjo> [in Ukrainian].

Hnidenko, M.P., Vyshnivskyi, V.V. (2019). *Suchasna metodyka vykladannia u vyshchii shkoli* [Modern teaching methods in higher education]. Kyiv : DUT. Available at: <https://surl.li/bopnji> [in Ukrainian].

Kompiuterne proiektuvannia. (2024). [Computer designing] : classroom.google / R. Bobrenko. Retrieved from: <https://surl.li/jizkco> [in Ukrainian].

Law of Ukraine on amendments to the Law of Ukraine «On Culture» regarding the definition of the term «creative industries» № 2458-VIII. (2018, June 19). Retrieved from <https://surl.li/tkczte> [in Ukrainian].

Nahaiev, V.M., Portian, M.O. (2018). *Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli*. [Teaching methods in higher education]. Vyd. 2-he, pererob. i dop. Kharkiv: Stylna typohrafiia, Available at: <https://surl.li/wrvtgm> [in Ukrainian].

Nikolai, H.Yu. (2013). Metodolohichni poshuky u sferi mystetskoï osvity. *Aktualni pytannia mystetskoï osvity ta vykhovannia* [Methodological searches in the field of art education. Current issues of art education and upbringing], 1(1), 3-17. Retrieved from <https://surl.li/wmaxla> [in Ukrainian].

Order of the Ministry of Economy of Ukraine on approval of the list of professions, specialties for which a voucher can be issued № 2040. (2023, April 11). Retrieved from <https://surl.li/zssoit> [in Ukrainian].

Order on the organization of the educational process at the Academy in the 2024-2025 academic year № 374/1-C (2024, August 27). Available at: <https://surl.li/xercjk> [in Ukrainian].

Pichkur, M. (2025). Pro Vidpovidnist chynnykh osvitno-profesiinykh proham pidhotovky fakhivtsiv z obrazotvorchoho mystetstva v zakladakh vyshchoi osvity vymoham suchasnoho rynku pratsi. *Estetychni zasady rozvytku pedahohichnoi maisternosti vykladachiv mystetskykh dystsyplin* : materialy VII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Uman. [About the compliance of current educational and professional programs for the training of fine art specialists in higher education institutions with the requirements of the modern labor market. Aesthetic principles of the development of pedagogical skills of art teachers], 90-94. Retrieved from <https://surl.li/lnizte> [in Ukrainian].

Proiektuvannia. (2024). [Designing] : classroom.google /R. Bobrenko. Available at: <https://surl.li/zywywy> [in Ukrainian].

Rastruba, T. (2015) Novitni zasoby v mystetskoï osviti XXI stolittia: osobystisno oriientovanyi pidkhid ta metody eidetyky. *Naukovi zapysky* [The latest tools in art education of the 21st century: a person-oriented approach and methods of eidetics. Proceedings], 139, 217-220. ser.: Pedagogical sciences. Retrieved from: <https://surl.li/ienujk> [in Ukrainian].

Report on the quality of evaluation of educational programs of NAKKKiM by employers and other interested parties (2024). Retrieved from <https://surl.li/qjgdud>

Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the approval of the Procedure for issuing vouchers to maintain the competitiveness of certain categories of citizens on the labor market № 207. (2013, March 20). Retrieved from <https://surli.cc/strlrs> [in Ukrainian].

Rudnytska, O.P. (2005). *Pedahohika: zahalna ta mystetska* [Pedagogy: general and artistic]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan. [in Ukrainian].

Shevniuk, O. (2006). Mystetski dystsypliny v reformatsiinykh protsesakh yevrointehratsii. *Imidzh suchasnoho pedahoha* [Artistic disciplines in the reformation processes of European integration. The image of a modern teacher], 5-6(64-65), 17-19. [in Ukrainian].

Shryfty i typohrafika. (2024). [Fonts and typography]. classroom.google /R. Bobrenko. Retrieved from: <https://surl.li/xvuwkq> [in Ukrainian].

Stratan, T.B., Horbenko, O.B. (2007). Formuvannia khudozhnoho spryiniattia maibutnikh uchyteliv mystetskykh dystsyplin zasobamy vzaiemodii mystetstv. *Teoriia i metodyka mystetskoï osvity* : zb. nauk. pr. [Formation of artistic perception of future teachers of art disciplines by means of interaction of arts. Theory and methodology of art education], 4(9), 148-152. Retrieved from: <https://surl.li/jgdmeu> [in Ukrainian].

Shtainer, T.V. (2025). Formuvannia profesiino-proiektnoi kultury maibutnoho pedahoha u sferi dizainu: intehratsiia marketynhu ta mystetskykh praktyk. *Pedahohichna akademiia: naukovi zapysky* [Formation of the professional project culture of the future teacher in the field of design: integration of marketing and artistic practices. Pedagogical Academy: scientific notes], 22. Retrieved from <https://surl.li/sosigy> [in Ukrainian].

Turchyn, T.M. (2021). *Metodyka navchannia osvitnoi haluzi «Mystetstvo»*. [Teaching methodology of the educational field «Art»]. Nizhyn. M. Hohol NDU. Retrieved from: <https://surl.li/wcupqv> [in Ukrainian].

Vizualni komunikatsii. (2024). [Visual communications]. classroom.google. /R. Bobrenko. Retrieved from: <https://surl.li/vaddjs> [in Ukrainian].

Ziazium, I.A., Filipchuk, H.H., Otych, O.M. (2013). Uchytel mystetskykh dystsyplin u dyskursi pedahohichnoi maisternosti. [The teacher of artistic disciplines in the discourse of pedagogical mastery]. Berdiansk : Berdianskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet. [in Ukrainian].